

Fülöpszállás története. Rendhagyó könyvismertetés

Varga Istvánné Fajsi Mária: Mozaikok Fülöpszállás történetéből a II. világháborúig. 2015

Varga Istvánné – Varga István: Mozaikok Fülöpszállás történetéből 1945-től a rendszerváltásig. 2020

Fajsi Mária és férje éveket töltött a kutatással, hogy munkájuk eredményeként megismerhessük a Felső-Kiskunság történelmi léptékekkel is ősi településének, Fülöpszállásnak a történetét. Az első és második kötet megjelenését öt év választotta el, s bár mindkettő önállóan megállja helyét a Felső-Kiskunság történelmi irodalmában, kétségtelen összetartozásuk nem hagyható figyelmen kívül. A kötetekben kibontakoznak Varga Istvánné Fajsi Mária történetírói erényei, ám alkotói tevékenységétől elválaszthatatlan az első kötetben még szerényen a címlap verzóján, a másodikban már a címlapon feltüntetett Varga István, aki kutatótársként mindvégig segítőtje volt a mű megszületésének. Fülöpszállás történetének két kötete egy házaspár elkötelezett közös kutatásainak példaértékű eredménye. A szerzők mindazt megismertetik az olvasókkal, amit a kiskunsági település népe átélt a 13. századtól a 20. század végéig.

A nagy távlatot áttekintő könyvek együttes újra olvasását mindenki számára ajánlom, akik szeretnék alaposabban megismerni a település életének szervesen egymásra épülő mindennapjait. Az első kötetben a szerzők bemutatják hogyan élte át Fülöpszállás lakossága a viharos évszázadokat a kunok hazánkba költözésétől a kiskunsági „törökvilág” évtizedein át a Rákóczi majd Kossuth vezette szabadságharc árnyékában. Hogyan fejlődött a helyi mezőgazdaság a redempció nyomán, s alakult a céhes ipar, míg a népesség gyarapodása és a gazdasági fejlődés következtében Fülöpszállás falu mezővárossá válhatott. Természetesen nem maradhatott ki az izgalmas betyárvilág, a kiegyezés okozta változások majd az I. világháború nehéz éveinek bemutatására sem. A háborúk sajnos soha nem kímélték ezt a népet. Az önállóan is rangos második kötet kezdő évszáma 1945, első fejezete nem véletlenül viseli A háború borzalmi címet. Nehéz évtizedek köszöntöttek hazánkra, benne Fülöpszállásra. Elég csak a további fejezetcímekre pillantani: Felszabadítás-megszállás; Új barázdát szánt az eke; A kulák az év minden egyes napján aktív ellenség munkát fejt ki, ...útban a rendszerváltás felé. Szerzőink az idősebb olvasók számára emlékeket, a fiatalabbaknak szinte hihetetlen eseményeket idéznek hitelesen, emberközelí, olvasmányos formában. A

hitelességet nem lábjegyzetek igazolják, hanem a fülöpszállási olvasók, akik közül sokan név szerint részesei a könyvnek. Ők ott voltak az események sűrűjében, szubjektív emlékeiket az olvasó szembesítheti a történelemmel. Ha valakinek mégis kétsége támadna, az a kötet végén megtalálja a leírtak hitelességét igazoló források felsorolását.

Mindkét kötetben külön fejezet tartalmazza a hitélet tárgyi és személyi feltételeinek alakulását, nagyobb teret szentelve a református vallásnak, hiszen történelmi tény, hogy a Felső-Kiskunságban a hívők többsége ezt a vallást követte. Az egyháztörténelmi fejezet az első kötetben 1652-ben kezdődik, amikor a fülöpszállásiak lelki életét a neves prédikátor Kálmáncsehi Ist-

ván munkássága formálta.

„A világ Isten szötte szőnyeg. / Mi csak viszáját látjuk itt, / És néha – legszebb percekben – / A színéből is – valamit.” Olvashatjuk a gyönyörű idézetet Remenyik Sándor költeményéből. A szerzők szerencsés kézzel segítik olvasóikat a témához szükséges elmélyülésben. Az idézett versrészlet legyen az elismert költő, vagy egy lelkipásztor alkotása, bizonyosan kiváltja, felerősíti az olvasó megismerés iránti vágyát. A költői gondolat megteremti a hangulatot a múlt eseményeinek befogadásához, felkelti az érdeklődést a helyi történelem alaposabb megismerésére. Az egyház irányító szerepe, befolyása elvitathatatlan és bőszegesen dokumentált a fülöpszállásiak lelki és erkölcsi életének formálásában. Hasonlóan fontos szerepe volt és van az iskolai nevelésnek, oktatásnak a települések életében. A jövőt építő gyermekek felkészítése mindenkor kiemelt figyelmet érdemelt a községi vezetőktől és a lakosságtól egya-

ránt. Egy-egy tanító életre szóló hatással lehetett tanítványaira, nem véletlen, hogy közülük számosan helyet kaptak a Fülöpszállás történetét bemutató kötetekben, részévé váltak a község történelmének. Az iskolai nevelés és a lélek gyógyítása, erősítése mellett szerzőink nem feledkeztek meg a lakosság fizikai egészségének gyógyításáról az orvosokról, a gyógyszerészekről, de a bábák és a javasasszonyok praktikaíróiról sem.

Mindkét könyvet gazdag képanyag zárja, vizuálisan is történelmi távlatba emelve Fülöpszállás mindennapjait. Minden olvasónak, különösen a Fülöpszállással közös történelmi múltra tekinthető jászkunsági olvasóknak jó szívvel ajánlom Fajsi Mária és Varga István bemutatott

könyveit. Aki teheti, olvassa el a régebben megjelent kötetet is, hogy jobban átélhesse a korban közelebb álló második kötetben leírtakat.

Fülöpszállás történetének második kötetében Mikszáth Kálmántól kölcsönzött ajánlás olvasható: „Nem azért ajánlom pedig könyvemet az én csendes szülőfalumnak, hogy ott valaki megvegye, s még a tetejébe el is olvassa, hanem azért ajánlom nekik ezt a könyvet, mert tőlük tanultam, ami benne van. Ha van benne valami érdemes, az az övék.”

Úgy vélem Fülöpszállás története mindannyiunké, minden olvasóé, aki érdeklődik a Jászkunság hajdan volt mindennapjai iránt. Hiteles és olvasmányos községtörténet, amelynek segítségével ki-ki utat találhat a jászkun múlt, a kiskunsági református lakosság történelmének megismeréséhez.

**Bánkiné dr. Molnár Erzsébet
ny. múzeumigazgató**